

Několik podob Mlýnky

Nenápadný potok, protékající zámeckým parkem, je všeobecně známý pod názvem Mlýnka. Dříve, než se stal jedním z nepostradatelných komponentů tohoto krajinářského parku, plnil řadu jiných úkolů, jejichž povaha mnohem více vycházela z materiálních potřeb našich předků. Jak název napovídá, strouha byla vyhloubena v souvislosti se zaváděním vodního mlynářství na Fryštátsku, a to nejpozději v 16. století. Její začátek byl umístěn v obci Ráj. Koryto bylo napájeno převážně vodou z řeky Olše. Tok dále míjel jižní a západní část předměstí Fryštátu a pokračoval do Starého města, kde se opět vléval do Olše.

Mlýnka jako prostředek obživy

Z původně tří mlýnů, o jejichž existenci nás informuje např. Julius Bayer (autor knihy Pamětihodnost města Fryštátu, vydané v roce 1879), se dodnes zachoval jediný. Tzv. Janečkův mlýn, v současnosti budova Slezského vzdělávacího centra, byl postaven na okraji fryštátského katastru. Druhý z fryštátských mlýnů byl umístěn nedaleko Zimního stadionu v ulici, která dodnes nese příznačný název Mlýnská. Poslední mlýn se pak nacházel ve Starém městě. Tok mlýnské strouhy byl využíván také pro potřeby řemeslně organizovaného bělení plátna, probíhajícího v lokalitě pod zámekem, která dodnes nese název Bělidlo. Z náhonu byla částečně doplňována také voda v Olšinských rybnících, patřících hraběcímu rodu Larisch-Mönnichů.

Mlýnka jako zdroj starostí

Uměle vytvořená strouha byla náročná na pravidelnou údržbu. Především bylo potřeba zpevňovat vodou narušované břehy a pravidelně pečovat o stav mostů. Po dlouhou dobu existence Mlýnky nebylo vždy zřejmé, kdo se má o koryto a jeho okolí starat. Příklad z roku 1855 naznačuje, že i v případě veřejných staveb, jakými byly např. mosty, dlouho platilo pravidlo „platí ten, který stavbu nejvíce potřebuje“. Město Fryštát tehdy odmítlo na vlastní náklady provést opravu mostu v dnešní ulici Karola Śliwky, protože pro místní nepředstavoval důležitou komunikaci. Dřevo na stavbu tak nakonec dodali obyvatelé sousedního Darkova, pro něž byl daný most naopak jedinou spojnici s fryštátským centrem. Teprve vodní zákon z roku 1877 určoval povinnost pečovat o stav Mlýnky a jejího okolí osobám, které díky náhonu podnikaly a také tzv. držitelům břehů, tedy majitelům, pozemků hraničícím s tokem. Před druhou světovou válkou o stav koryta v celé jeho délce pečovalo více než sto soukromých i právnických osob, mezi něž byly poměrně rozděleny náklady na zpevnění mlýnské náhonu a jeho prodloužení 700 m, které byly dokončeny v roce 1936.

Mlýnka jako recipient odpadní vody

Na průtoku Mlýnky se po celá staletí podílela také srážková voda, přirozeně stékající do potoka z rajeckého svahu. Reorganizace kanalizačního systému v důsledku výstavby Karviné v druhé polovině dvacátého století nadále počítala s mlýnskou strouhou jako s jednou z možností odvádění převážně dešťových vod směrem z města. Projekt kanalizace pro Nové město z roku 1948 počítal s odváděním menší části splašků také do Mlýnky. Ty však měly být pětinasobně zředěny s ohledem na nutnost zachovat vodu v náhonu čistou. Také projekt

kanalizace v blízkosti nově stavěné nemocnice v Karviné-Ráji v roce 1954 sváděl srážkovou vodu do Mlýnky, a to v místě nad Janečkovým mlýnem.

Mnohé z uvedených funkcí již Mlýnka v současnosti neplní. Převládá tedy zejména její úloha okrasného vodního toku, bez něhož si lze zámecký park těžko představit.

Agáta Kravčíková (Státní okresní archiv Karviná)

Zdroj: Karvinsko 5. 9. 2017